

Uredništvo in upravni prostor: 2657 So. Lawndale Ave.
Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave.
Telephone Lawndale 4883

LETO—YEAR XVII. Chicago, Ill., petek, 26. decembra (Dec. 26), 1924. Subscription \$2.00 STEV.—NUMBER 303.

OD DELAVSKEGA ŠPIJONA DO PODJETNIKA.

TUDI TAKI SKOKI SO MOŽNI V SEDANJEM SISTEMU.
Najkarijern Frank Melesca to pripoveduje.

Victoria, B. C. — Frank Eccles je služil privatnim bizniškimi interesom kot delavski špijon, da je pomagal uničiti organizacijo med šumskimi in lesnimi delavci. Kasneje je bil kaznovan zaradi krošnjarenja z narkotičnimi strupi. Preden se je lotil tega dela, je služil pri kanadski policiji na konju. In kaj je sedaj? Podjetnik, ki izvaža mrliske rakve iz cedro v Kitaj.

V minolec tednu ni postal nič manj kot 2,400 mrliskih rakov v orient, obenem je pa naznanil, da bo prodajal produkte iz cedre. Od kje je prišel denar, da je prišel podjetje na taki široki podlagi? Pašani je moral biti zelo dobro za njegovo špijonsko delo med delavci in za kasnejše krošnjarenje z narkotičnimi strupi.

Eccles je bil obsojen s dvema drugima članoma policije na konju, da je prodajal narkotične strupe mladim dekletom in če niso marale zanj, jim je podvrget trup in nato povzročil njih aretacijo.

MALENKOST JE POVEROJLIVA RAZLOG.

Klanovske in protiklanovske sile si stoje nasproti.
Paris, Ill. — Člani mestne policije so vsi klanovci. Šerif in njegovi deputiji so pa protiklanovci.

Ko so ljudje kupovali božična darila in so bile kupčije v polnem cvetu, je policija dobila poziv, da dva pijanca motita odjemalec po trgovinah.
Ko je policaj prišel na lice mesta, je našel tam šerifa in več deputijev, ki so čakali. Policaj je aretiral enega pijanecov in se nato poslužil na policijsko postajo. Zdal se je umešal v stvar šerif s svojimi deputiji. Prišlo so policijske rezerve, ki so v triumfu eskortirale jetnika na policijsko postajo.

NAJMRZLJEVI BOŽIČ.

Narava pokrita s belo odejo.
Chicago, Ill. — Takega Božiča še ni bilo leta in leta. Mrz je pritičan, da je škripal sneg pod nogami. Od leta 1919 ni bilo tako ostrega mraza o Božiču. Sneg je pobelil hrib in ravan v vseh sosednjih državah od Nove Anglije do pacifičnega obrečja. Na jugu je zapadel sneg do Virginije, Tennesseeja in zapadno od Missisipijskega. Na sveti večer je zapihal veter od zapada in severozapada in znižal temperaturo, da je mrz uhadal do kosti.

Najbolj mrzli kraj je bil menda West Yellowstone, Mont. Tu se padla temperatura na 85 stopinj pod ničlo.
Rečni ljudje so veliko pretrpeli prav o Božiču. Trpeli so zaradi mraza, pa tudi hrana je bila pila.
Veliko siromakov in brezposelnih delavcev v industrijskih sredstvih je iskalo ob Božiču zavetje na policijskih postajah, v občinskih pramočevalnicah in prenočiščih dobrotvornih drušev.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.
Mornarstvo letalo padlo v morje; štirje mrtvi.
Rev. Hight obsojen na dosmrtno ječo. njegova ljubica pa na 35 let.

Po svetu.
Albanaki vstati tepeni, dočim Belgrad redno poroča o njihovih zmagah.
Nemčija apelira na zaveznike, naj držijo besedo.
Nemški predsednik Ebert morda poda ostavko.
Mehiški predsednik Calles je razveljavil mnoge koncesije kapitalistov.

LaFollette je dobil 4,822,319 glasov.

Natančen izid oficijelnega štetja glasov v predsedniških volitvah je objavljen. Coolidgeva večina znaša 7,339,897.
Washington, D. C. — Natančen izid predsedniških volitev dne 4. februarja, kot je bil uradno objavljen v sredo, je sledeči:
Coolidge 15,718,789
Davis 8,378,962
LaFollette 4,822,319
Za vse tri kandidata je bilo oddanih 28,920,070 glasov. Vsi predsedniški kandidati leta 1920 so prejeli 26,711,183. Coolidge je dobil manj glasov kot Harding pred štirimi leti; Harding je imel 16,153,300.

Coolidgeva navadna večina znaša 7,339,897.
Demokratski kandidat Davis je dobil manj glasov kot Cox pred štirimi leti. Cox je imel 9,147,353 glasov.

LaFollette ima 696,999 glasov več kot je imel Roosevelt leta 1912. LaFollette je dobil dvajsetih državah več glasov kakor Davis; največ glasov je dobil v državi New York, namreč 474,905. (Glasovi Fosterja in ostalih predsedniških kandidatov niso omenjeni v prvem poročilu.)
Po državah so glasovi za Coolidge, Davisa in LaFollette, razdeljeni kakor sledi:

Država	Coolidge	Davis	LaFollette
Alabama	45,906	112,946	8,894
Arizona	30,481	24,321	11,423
Arkansas	40,394	84,223	18,288
California	728,250	105,214	454,609
Colorado	193,944	175,234	45,619
Connecticut	246,822	482,247	71,673
Dakota	52,441	33,645	4,917
Florida	26,423	62,923	3,822
Georgia	30,309	123,204	12,891
Idaho	89,729	24,294	54,120
Illinois	1,453,231	874,976	484,087
Indiana	748,222	582,247	112,673
Iowa	257,623	162,200	272,245
Kansas	467,471	154,219	96,481
Kentucky	288,946	174,923	88,129
Louisiana	24,479	99,120	4,922
Maine	128,469	41,944	11,292
Maryland	125,214	119,972	46,127
Massachusetts	282,471	288,221	241,225
Michigan	812,409	191,000	121,000
Minnesota	420,799	58,218	839,292
Mississippi	3,270	100,472	5,494
Missouri	650,232	372,722	84,120
Montana	74,121	33,290	33,120
Nebraska	813,461	187,222	100,222
Nevada	84,221	12,222	12,222
New Hampshire	100,479	57,279	9,279
New Jersey	674,122	297,242	104,221
New Mexico	24,479	48,273	9,244
New York	1,320,254	258,794	474,090
No. Carolina	191,712	282,279	5,244
No. Dakota	84,221	12,222	12,222
Ohio	1,178,100	477,822	257,422
Oklahoma	228,947	258,219	48,242
Oregon	148,279	67,222	82,242
Penn.	1,191,481	409,122	207,242
Rhode Island	125,222	125,222	7,222
So. Carolina	1,122	48,222	6,222
So. Dakota	194,222	15,222	74,222
Tennessee	191,944	158,279	19,219
Texas	228,244	478,222	42,222
Utah	72,221	47,221	22,271
Vermont	89,222	14,222	9,222
Virginia	122,222	197,211	19,222
Washington	228,222	42,222	157,222
West Virginia	228,222	57,222	34,222
Wisconsin	911,214	48,222	482,272
Wyoming	41,222	12,222	22,272

KPI PRED PRAZNIKI SO SE POMNOŽILI.

Chicago, Ill. — Pred Božičem niso bili banditi delovni samo v Chicago, kjer so oropali dve dražnjarni in sicer eno za dvajset tisoč dolarjev zlatnine in drugo, drugo pa za petdeset tisoč, ampak ropali in kradli so tudi drugje.
V Des Moinesu, Iowa, so oropali bankovca ali sredi mesta za sedem tisoč dolarjev.

Papež je odprl "sveto leto".
Rim, 24. dec. — Papež Pij XI. je s pomočjo velikimi ceremonijami pri zakorvanju "svete leto", ki ga obhaja katoliška cerkev vsakih 25 let od leta 1300.

AMERIŠKI FARMARJI ZADOLŽENI DO VRATU.

VKNJIŽENI DOLG ENAŠA OSEM MILJARD DOLARJEV.
Pomagati jim hočejo s sredstvi, ki ne prinesejo trajne odpomoči.

Washington, D. C. — Farmarski narodni svet poroča, da se ustanovi sklad, iz katerega se bodo odplačevali farmarski dolgi. Ta izjava prihaja kmalu zatem, ko se je ustanovil sklad za odplačilo dolgov Poljake in Litvinke. Ako se to izvrši, bo farmarjem pomagalo začasno, ampak ne trajno, menijo oni, ki so študirali razmere v današnjem gospodarstvenem sistemu v poljedelstvu in industriji.

Poljedelški departament poroča, da je bilo dne prvega januarja \$7,337,700,000 vknjiženega dolga na farmah. Ta dolg se rdeč oeni že na osem milijard dolarjev. Departament meni, da so farmarji plačevali povprečno po 7,53 od sto obresti. Banke so tako poročale dne 1. marca 1921. Ta obrestna mera je veljala za prvo vknjižbo. Za drugo vknjižbo je pa bila obrestna mera po 8.10 od sto.

Federalni farmarski posojilni odbor poroča, da je tvoril dne 31. decembra vknjiženi dolg pri dvajsetih federalnih rezervnih bankah eno desetino sunaj stoječega vknjiženega dolga na farmah in da se trg z zadolžnicami vzdrži, ako se farmarjem račun po 5 1/2 od sto obresti, mesto po 7 in 1/2 od sto, ki jih zdaj farmarji plačujejo povprečno. Farmarji plačajo najmanj za \$175,000,000 preveč obresti na leto. Federalna vlada naj podvzame korake, da bo farmar plačeval od vknjiženega dolga zmerno obresti.

CALLES JE RAZVELJAVIL MNOGE KONCESIJE.

Mehiški predsednik je v enem mesecu pripravil državi 25 milijonov pesov.

Mexico City, 24. dec. — Calles se ni mesec dni predsednik Mehike, a že je pripravil republikli več ko 25,000,000 pesov. To je dosegel s tem, da je drastično znižal stroške armade in mnogih vladnih departamentov. Ako bo Calles tako gospodaril nadalje, bo Mehika lahko začela v šestih mesecih plačevati svoje dolge.
Večraj je Calles odredil, da se razveljavijo vse koncesije, katere je vlada dala raznim družbam, ki se pa niso držale pogojev. Prizadetih je mnogo ameriških kapitalistov.

ŠTIRJE SO NAŠLI SMRT V ATLANTIKU.

Rivec letala se je zaril v morje.
Norfolk, Va. — Trije mornarji in en civilist so našli smrt, ko se je letalo vrátilo z obrečja Severne Karoline z bolnikom na krovu. Mrtvi civilist je Andrew Williams iz Buxtons, katerega so peljali v bolnišnico, ker je obel na plušnici.

Ko je letalo sedlo na morje, je pričela uhajati voda v njegov rivec. Dva mornarja sta se umaknila proti zadnjemu koncu letala, pa ju je ubil vijak. Dve osebi sta utonili in štiri so se rešile.
Zvedenci sodijo, da je letalo dobilo luknjo v rivec. To je največja nesreča, ki se je zgodila s povodnimi letali. Oblasti so uvedle preiskavo.

LONGWORTH JE PREDSEDVAL EBORNIČI.

Cincinnati, O. — Kongresnik Longworth je po svojem prihodu v mesto izjavil, da so prijatelji povedali, da se je več kot potrebno štivilo kongr. snikov izrazilo, da ga volijo predsednikom kongresne zbornice.
Kongres ne bo najbrž sklican k zasedanju do meseca decembra v prihodnjem letu. Zato bodo mogoče republikanski kongresniki obdržali strankino posvetovalne pred dne 4. marca prihodnjega leta.

Nemčija prasi entento, naj drži besedo.

Marx je potom časopisja naslovil apel na zaveznike, naj izpraznijo Cologne dne 10. januarja.

Berlin, 24. dec. — Kancelar Marx je danes potom nemškega časopisja apeliral na Anglijo, Francijo, Italijo in Belgijo, naj izpraznijo cono Cologne dne 10. januarja kakor je določeno v versalski pogodbi. Ta cona, ki se v pogodbi imenuje "prva okupacijska cona ob Reni", je v rokah angleških čet.

Marx svari zaveznike, da je Dawesov reparacijski načrt v nevarnosti, ako ne bodo držali besede, katero so dali v pogodbi. Oposarje jih na njihove obljube, katere so dali na londonski konferenci, na kateri je bil sprejet Dawesov načrt. Nemčija — pravi Marx — je vrela nase težko breme Dawesovega načrta in zato, ker se je zanesla na te obljube in ko se je zveljavila v vero, da je zdaj konec nasilnega postopanja napram njej. Ako pa nemško ljudstvo uvidi, da je bilo zopet prevarjeno, lahko sledi kriza, ki pomete z Dawesovim načrtom in cela zgradba sporazumov, ki je bila zgrajena na londonski konferenci, se podere v nič.

London, 24. dec. — Iz neuradnih krogov se poroča, da bo Anglija predlagala prihodnji teden na seji poslaniškega sveta v Parizu da se okupacija Cologne podaljša še toliko časa kolikor je absolutno potrebno. Prvič je izpraznitve Cologne 10. januarja tehnično nemogoča, ker zavezniki se niso še nikoli pripravili na ta koraki; drugič Anglija uvidava, da je težko izprazniti Cologne, dokler ni izpraznjeno Porurje.

EBERT, RAZVALJEN PRED SOUDIŠČEM, MORDA ODSTOPI.

Sodnik v Magdeburgu je dejal, da je bil predsednik "izdajalec" za časa vojne.

Berlin, 24. dec. — Fritz Ebert, predsednik nemške republike, se danes posvetojuje s svojimi prijatelji, da li bi takoj podal ostavko vsled izida sodniške obravnave v Magdeburgu, v kateri je bil on tožitelj. Sodnik Beversdorff, ki je obdelil monarhističnega urednika Rotharda na tri mesece zapora radi razkraljenja Ebertove časti, je dejal, da je obravnava dokazala, da je Ebert kriv tega kar mu je očital Rothardt v svojem listu, namreč veleizdaje za časa vojne.

Rothardt je pisal v svojem listu, daje Ebert za časa vojne navorjal delavce v municijskih tovarnah, naj strajkajo, da bo prej konec vojne. Po mnenju monarhistov je Ebert s tem izvršil "strašen zločin veleizdaje". Sodnik, ki je najbrž pristal monarhistov, je pritril temu mnenju. Ebert, jezen radi sodniške pripombe, je sklenil nadaljevati tožbo proti monarhističnemu opravljevcem.

POGUMNA ŽENA.

Tolqvaja sta je odkurila.

Chicago, Ill. — V hiši mrs. Sona Lipeza je zapel hišni svonec. Gospodinja je pohitela odprati. Ko je odprla vrata, je gledala v cevi dveh samokrestov, ki sta jih nanjo namerila bandita. Gospodinja je pograbila za revolverja in je pričela klicati na pomoč. Bandita sta zbežala in sta tekla, kolikor so ju nosle noge.

Angliška imperijalna konferenca.

London, 24. dec. — Angliška vlada je večraj obvestila vse dominije velikobritanskega imperija, da leli imeti konferenco v prihodnjem mesecu glede lenevskega in rasediškega protokola. Dominiji s Indijo in Irsko vred so povabljeni, naj polijejo delegate v London.
Pričakuje se, da bo ta konferenca velike važnosti glede notranjih odnosov in Veliki Britaniji in glede lige narodov.

BELGRAD POROČA O ZOGUJEVIH ZMAGAH.

Po vesteh iz Belgrada sta Skader in Tirana zopet padla in albanska vlada je nekam pobegnila. Morlice Američanov obelena javno na trgu.

ZOGU PUSTOŠI VASI IN OBEŠA KMETE KAMOR PRIDE.

Sofija, Bolgarska, 24. dec. — Tukajnji albanski konzul poroča, da so Noličeve čete danes reokupirale Kruno v okrožju Kosova. Vest iz Belgrada, da je Tirana padla, je nerazslišana. V bitki pri Kruno so Albanci ujeli oddelček regularnih srbskih vojakov, ki so imeli strojnice iz jugoslovanskega arzenala.

Belgrad, Jugoslavija, 24. dec. — Belgradski listi poročajo, da je Tirana, glavno mesto Albanije, večraj padla v roke Zogujevih vatašev. Skader na severu je tudi padel. (To je že drugo poročilo o padcu Skadra.) Druga vataška četa je osvojila Kruno in pregrala zvezo med Tirano in Dračev. Bajrovič, poveljnik vladnih čet v Skadru, je bil ubit. Ljuti bolj so v teku blizu Elbasana in v prelazu Murit, kjer so vstali vsi štiri topove in šest strojníc. Premijer Noli s vsemi ministri vred je zapustil Tirano večraj s jutraj.

Tirana, Albanija, 24. dec. — Prelaz Trojana, skoki katerega vodi cesta v Tirano, je še vedno v rokah vladnih čet. Bojevanje za prelaz se nadaljuje.

Veisel Lam Idris, eden izmed petprisoj, katere je 6. aprila t. l. umorila dva Američana v Albaniji, je bil večraj s jutraj obelena javno na trgu pred glavno mostovo v Tirani. Štirje Američani so bili priča eksekucije. Ostali štirje banditi, katere čaka enaka kazen, še niso prijeli.

Tirana, Albanija, 22. dec. — (Zakazano poročilo H. K. Moderwella, Chicago Daily News.) — Ahmed Zogu, vodja sedanja protirevolucije v Albaniji, pušča za seboj pogorilca in večala. Njegov čete, organizirane iz beguncev iz bivših bogatih albanskih fevdalnih rodbin in srbskih najetov, pustošijo albanske vasi in obešajo kmete kamor pridejo.

Vlada je dobila zadnje dni na tisoče prostovoljcev, ki se pograbili orožje in odšli na fronto, da preprečijo povratek fevdalizma v deželo.

Formalni apel Albanije na ligo narodov za intervencijo v sedanji krizi ne pomeni, kakor se domneva v nekaterih diplomatskih krogih, da albanska vlada prasi za pomoč v notranjem konflikta, pač pa pomeni, da naj liga narodov nastopi proti Jugoslaviji, ki je prekršila nevtiralnost kakor trdi Noličeva vlada v Tirani. Albanška vlada se čuti dovolj močno, da ađuši vsaj na svojih tleh, ne mora si pa pomagati, če se vstaja organizira na tujih tleh.

Jugoslavija formalno zanika obtožbo, da je pomagala organizirati vstajo. Ako je res, da belgradska vlada ni vedela kaj se godi ob albanski meji tedaj je silno zanemarlja svoje dolžnosti. Albanija zahteva, naj liga pregleda evidenco o krivdi Jugoslavije in prepove zalaganje Zogujevih pristavev z orožjem in strelivom.

KRADEL JE ZARADI OTROK.

Dobil je dva meseca.

Chicago, Ill. — Jesse Cartwright, ki ima dva bolna otroka in ženo, je bil obsojen na dva meseca ječe, ker je svojemu gospodarju ukradel malo gorke oblike za svoje otroke. Sodnik je imel toliko usmiljenja a siromakom, da mu je dal nizko kazen in mu dovolil, da lahko čez Božič ostane pri svoji družini, nato pa mora odslužiti svojo kazen.

VRINE.

Chicago in okolice: V soboto jama in mrtlo.

In odšla je "velika kneginja"!

TUDI ZANJO JE BILA AMERIŠKA ŠOLA.

Naučila se je, kako se živi udobno in prijetno nastoj.

New York, N. Y. — "Velika kneginja" in žena "velikega ruskega kneza" Cirila, ki se je na svojo pest proglasil za ruskega carja, se je odpeljala z "velikimi upi in nadami" v Evropo. Nevi naslov, ki si ga je prilastil njen soprog, je prav dobro izkoristila. Naučila se je marsikaj med "izbranimi ljudmi" v Ameriki, ki pripadajo k ameriški dolarski aristokraciji. Predvsem se je naučila, da se tudi v Ameriki živi dobro, prijetno in udobno, ne da bi bilo treba potrošiti en cent, ako Slovček zna, seveda zna nastopiti, kakor da pripada k kakšni boljši slovaški pasmi.

Mrs. H. P. Loomis, njena poslovna ravnateljica in velika gosposodinja Kolonijalnih dam, je obvestila šasnikarke poročevalce, da se je "velika kneginja" odpeljala v veliki slavi. Francoska parobrodna družba ji je preskrbelo vožnjo iz Evrope v Ameriko in iz Amerike zopet nazaj v Evropo. Hotel Waldorf-Astoria v New Yorku ji je ponudil svoje kraljevsko sobo. Tako sta izvršila tudi hotela Bellevue-Stratford v Philadelphia in hotel New Willard v Washingtonu. Holla-Royce kompanija je dala "veliki kneginji" in njenemu spremstvu na razpolago svoje vesove.

Živelo se je torej udobno in prijetno in pa sasnaj. To je še nekaj, kar "tudi" "velika kneginja" ne pozabi tako hitro, odkar so za te vrste ljudi postali bolj trdi žali v Evropi.

Dvadesetih ruskih družin se ni bilo brigati veliko za "velike kneginje". Prirajali ji niso oficijelnih uprejemov in to je menda povzročilo, da se je podala malo prej na pot. Odpeljala se je, preden postanejo sprejmi tako hladni, da ni več pričakovati obredov, sozraj in tajnih večerov, izigrala je torej pametno potezo.

Kolonijalne dame niso seveda tako naklonjene uradnikom Rusije, ki vodijo sadnih sedem let usode Rusije. Tudi hoteli bi ne dajali tem uradnikom zaslonj postrežbe, da oglašajo sobe. Pravi ruski zastopniki bi tudi ne hoteli slušiti komu v reklamne svrhe. Ko je Velika Britanija gostila zastopnike vseh drugih narodov ob času sklepanja Dawesove pogodbe, so ruski zastopniki vstrajali, da plačajo sami vse stroške, ki so se nahajali še dalj časa v Londonu in so sklepal McDonald-Rakovskijsvo pogodbo.

POŠTNI USLUŽBENI KAMTVAJO STROGO PREISKAVO.

Z izjavami se ne zadovoljuje.

Washington, D. C. — Preiskava, ki jo je uvedel justični departament na obtožbo, da je bil podkrojen uslužbenec senatnega odseka za poštno zadevo z namenom, da se porazi predloga za povzemanje mezdje. Odborniki zahtevajo, da justični tajnik sporoči fakto javno, kar pa justični tajnik ni izvršil.

PREISKAVA PROTI KRUBNE MU TRUSTU PRIONE.

Washington, D. C. — Justični departament je uvedel preiskavo proti krubnemu trustu, ki se je ustanovil s petnajst milijoni dolarjev.

Odrejeni so bili štirje detektivi, da dobe vse podatke, ki se nanašajo na združenje pekoviških družb.

Marija Grosel.

Misli človeka.

(Dalje.)

Pa pustimo Tuta arheologom, da raziskujejo in preučavajo zgodovino. Naša naloga je, podati se k družinskim razmeram, ikatati satana v družinskih preprih, kopati v areh, v katerih so skriti globoke tajni zakladi, ki ne morejo na dan, ker jim brani javnost ter so v sto in sto slučajih radi nespoznani zakonec kot mrtvi za zakladi odneseni v grob. Ne mirujmo tako dolgo, dokler ne izžene mo iz družbe zadnjega satana in dokler ne vidimo zadnje celice človeškega srca.

Pomagajte nam pri tem delu vi, srečni v zakonu in ljubezni. Pomagajte nam odgrniti zastiralo, za katerim je skrta čarobna ljubezen zakonskega življenja. Vi srečni, mojstri sreče ste in poznate pot, ki vodi v življenje blagostanja. Ne srečni tega ne vedo, ker ako bi vedeli, bi si sami skovali svojo srečo. Povejte ve, žene srečnih, kako ste se obnašale nasproti svojim soprogom, da ste si pridobile ljubezen, jo gojile v zakonu in jo obdržale. Povejte tudi moške, kako ste nastopali proti vašim ženam, da ste jih naredili srečne v zakonu.

Vse to je danes važna zadeva. Razpravljanje o družinskih razmerah, da pomagamo nesrečnim, mogoče prepreči marsikatero razporoko.

Razporoka ni sreča, to je zadnji obupni izhod teško bolnega, ki se mora podvreči operaciji in si dati

odrezati boleči ud. Srečo je najti le v srečnem zakonu.

Razvoj in vzgoja.

Nobeni stviri bi ne smeli posvetiti več pozornosti kot elementom, na katerih je zgrajena človeška družba; dejstvom, kateri zboljšujejo življenje in položaj v družbi, ki radostijo človeka, polahitnijo njegovo dušo in moralo; dejstvom, ki stremijo najti končni izhod, ki vodi do shrambe zakladov — blagostanja, sreče in zadovoljstva.

Človek sam je glavni element, steber družbe, ki se prizadeva priti do cilja, po katerem hrepeni njegova duša. Človek je progresivno vojujoče bitje, boreče se neprenehoma med dušnim in telesnim poželjenjem, ki stremi za napredkom in srečo. Zato vodi neprestan boj med dušnim in telesnim poželjenjem, med temo in lučjo, znanstvom in nevedo, z napredkom in nazadnjaštvom; zato zmeraj misli, včasih sanjari, kritizira in razgraja ter mu ni prav eno ali drugo. Večkrat se tudi zmoti, krivo potrdi za pravo ali pa pravo obsodi za krivo.

Glavno, kar človek želi, je sreča. Najti mir in blagostanje, zadostiti svojemu življenju. Zato se vrti neprenehoma v tekmovalni borbi in drvi dalje z različnimi mislimi in po različnih potih, včasih naravno, večkrat pa tudi protinaturalno in protimoralno.

1. Divje tolpe, krivosesi, vojskodeljni kralji in imperialisti, moralno propali vilmolci in cestni roparji, vse išče svoje srečo, da zadovolji svoje poželjenje v razuzdanosti, da po poti barbarstva oropa sebi enakega, ga uniči, po-

bije in se polasti njegovoga imetja in njegove sreče. 2. Mogoteči so si vili v zabavo zlato tele, okoli katerega plešejo in jim je njih bog. 3. Verski fanatiki zanikajo srečo na tem svetu, v neizmerno nebesno vasmirje, kjer vladajo duhovi in bogovi. Podali so se na pot skozi mrtvo puščavo in s tem se zoperstavljali sreči ter teptali naravne zakone.

Treznomisleci so obsodili prve, druge in tretje in trudijo se najti srečo na poti dela, znanstva, izobrazbe in izboljšanja človeške morale. Vzeli so si pot za izboljšanje človeške družbe in izkoriščanje naravnih zakladov, kar pa je vzbudilo nasprotstvo pri verskih sanjačih in krivosesih.

Prvi in tretji se razlikujejo glede njihove poti, podobni pa so si po svojih dejanjih. Prvi so propadli na morali, tretji pa so na morali nobi. Prvi krađejo, tretji držijo žakeji. Prvi zbirajo oborožene tolpe, jih opremljajo s puškami, topovi in s meči jih tirajo v boj, tretji blagoslovijo moralno orožja in zastave ter uvlačajo boga na klavno polje. Prvi se drzno in nasilni, tretji plaši in hinavski. Prvi vpirizarjajo grozodejstva in smrtne grehe, tretji jih zbirajo v kaste in izročajo v nebesa, kjer najde največji taš mlkost, počeni kapljen popust tudi za največji smrtni greh.

Da so prvi moralno propali, je razumljivo in škoda je o njih razpravljati, ker to je dolžnost družbe in justice. Tembolj se moramo zanimati za tretje, ki imajo še danes na milijone ljudi v svojih krempljih; tembolj tudi zato, ker so nam vzeli naše vse — naš zakon in zakonsko srečo.

Človek sam je čisti naraven sklad, njegova kri in meso, njegov razum in poželjenje so dragoceni zakladi, spojeni tajno z njegovo dušo. A svojih zakladov ne more izkoristiti v polni meri, ker mu ni dana priložnost in ker se spoznava samega sebe, zato ker je tlačen in krivo poučen po njegovih krivih prerokih.

Cerkveni napeteži so človeka prekleli, ponižali so ga v prah, ostudili njegovo meso in kri. Prepovedali so mu misliti o sebi, razpravljati o naravni sili in njenih učinkih. Namesto znanstva in moralno se vpeljali čiščenje malikov. Ukazali so človeku, udati se usodi nevidne in nepoznane moči, da se mora pokoriti in kesati za greh "žene, ki je ugriznila jabolko in je zavrnil bog zavrgel valednega ves svet." S tem se "okrunili človeka; človek sam ne ve, zakaj je grešnik, še manj pa cerkveni dostojanstvenik sam.

Komaj zagleda otrok beli dan, ko se še prva ne more zavedati svojega življenja, je že postal kriv prokletstva. Ker mu je mati prokleta, pride na svet kot nečisto bitje in tak je izročen v kremplje krvnih škalam, ki ga navdahnajo s "svetim duhom".

Ravnatoko so vzeli pač svojo nadzorstvo zakon, ki je najvažnejši element družbe in človeštva. Zakonsko življenje bi moralo zavzeti v javnosti prvo mesto. Po cerkvenih nazorih pa je smatran zakon kot neka postranska stvar, kot neka čudodelna milost in tudi v cerkvenih ceremonijah vsesvema zadnje, sedmo mesto. Vsi cerkveni obredi so pred njim.

Tu so se pač cerkveni očetje kakor ponavadi daleč zmotili, ko so postavili med sedme sveta takramente krat na prvo in zakon žele na sedmo mesto. Kako je mogoče otroka krstiti, predno se rodi! Meni se sdi, da bi bilo duhovščini usiljubše, da se človek sploh ne rodi.

Sploh nima zakon s cerkvenimi obredi prav nič za opraviti. Zakon je naravna sila in to, kar je naravno, ni cerkveno ter cerkev ga nima pravice potrditi. Zakon potrditi imajo pravico samo izvoljeni, katerih otroci so košični rezultat, trdna veš, blagoslov družine in dar človeški družbi, za katere se mora družba tudi zanimati v prvi vrsti, da postanejo njihovi koristni udje.

Zakon mora biti naraven; čist kot zlato, svoboden in nobenege protektorja ne sme imeti nad seboj, še manj pa barantaša, ki bi ga delil zarobencema kot neko, od nekega podeljeno milost. Zakon je ne veliko žalost ostal še daleč nazaj za napredujočo znanostjo, pomečan je tudi skoz in skoz škodljivimi plevami surovega egoizma in sbotnega hajkoolovja; dočela tiči v biziški bisagi in izročen je šušmarjem, ki nimajo o njem nikakega pojma.

Vsako živo bitje v naravi, tudi najnižje vrste, izvršuje svoj zakon naravno in se druži brez vsakega namilja, dočim se da človek večkrat, da sah ne ve zakaj. Morebiti zato, ker mu tako zapoveduje vera ali zato, ker tako kaže "business".

Zakon primitivnega človeka je bil naraven in človek ga je vršil po zahtevi narave. Dandanašnji pa se vrši družitev po nenaravni in celo nemoralni poti, večkrat nasilno, hinavsko, po poti mešetarstva in špekulacije, brez ozira na to, kaka bo prihodnost zakoneca, ali bo princala srečo ali ne srečo v življenju.

Srečen zakon je naš končni cilj sreče in blagostanja. To v dejstvo se ne da nikakor ovreči. Ako ima človek vsega dovolj na svetu in če ima še več denarja, se še vedno ne more otčiti srečnega, kar mu še vedno nekaj primanjkuje. Veliki socialist August Bebel piše v svoji knjigi "Žena in socializem", da sta mož in žena posebej žele pol-človeka in ko se združita, postane skupen človek. To dejstvo se tudi ne da zanikati in če nam je

do tega, da si hočemo ustvariti blagostanje in srečo, moramo najpoprej posesti v zakonsko vpravljanje, ga izrebiti in predelati v moderno obliko.

Sovražniki zakonske sreče.

Ako hočemo biti v zakonu srečni, moramo spoznati in odkriti vse zapreke, ki kalijo min v zakonu in jih tudi odstraniti. Najprej moramo spoznati sebe, spoznati moramo ženo, njene zahteve in lastnosti. Ravnatoko mora žena spoznati svojega moža. Če tega ne storimo ali ne razumemo, je škoda misliti na srečen zakon.

Zakon se mora boriti proti dveh vrste notranjim in zunanjim sovražnikom. Notranji sovražniki so: strast, ljubosumnost, jeza, sebičnost in nevednost, kar pa je krivo tolmačenje in tudi je glavna napaka, ki ovira spoznavati človeka in samega sebe. Jeza ni nikak sovražnik zakona in nedolžna je kakor otrok, ki se komaj rodi, pa je že "grešnik". Jeza v človeku ni, kajti če bi bila, bi bil človek. Če hočemo grek, ga moramo prej narediti, kakor vsak drugi predmet. Ravnatoko jeza ne izhaja sama od sebe, v človeku je sploh ni, kajti če bi bilo, bi bil človek brez prestanka jesen in razgrajel bi vedno kakor norec. Ako hočemo človeka razjediti, ga moramo poprej razdražiti, poslušiti se sredstva, ki ga razkači, ga naredi

brutalnega in surovega. To imenujemo jezo, katera pa ne eklatno, predno se ne ustvari.

Jeza se pri vseh ljudeh ne kaže enako. Nekateri so podvirni, ti napaki bolj, drugi manj, kar prihaja od tega, da ni narava vseh ljudi enaka. Jeza izstopa, podobni nervoznosti ter se pojavlja pri nervoznih bolj kakor pri normalnih ljudeh.

(Dalje prihodnjije.)

Kašelj

velačuje sistem in je vedno neprijeten. Tukaj pride na pomoč

Severa's Cough Balsam.

Teži razdraženje, odpravi pitlost sluzov, olajša kašelj in močno prepreči dosti resnih bolezn.

Cena 25 in 50 centov.

Vprašajte vašega lekarnar.

W. F. SEVERA CO. LEWAN RAPIDS, IOWA

Dr. Pavel Groselj.

Astronomski pomenki.

II. Mars, svezda ngank.

(Dalje.)

"Odkod ta velika menjava v razdalji Zemlje in Marsa?"

— Sta pač oha sveta potnika — Zemlja in Mars. Več, kakor dve jadralci, ki v raznih razdaljah in z različno hitrostjo obkrožata svetlinik na samotnem otoku. Sedaj jadrate vitric, sedaj drčita vsaka na nasprotni strani svetlinika po morju. Mars je ona barka, ki vozi manj hitro in bolj daleč od svezdnega svetlinika, solenca.

"In kolika je to 377 milijonov kilometrov!"

— Če bi razpel od nas do Marsa lico in nabodel nanjo zemljo pri zemlji, kakor natika slašičar sladke kostanje, tedaj bi potreboval skoro 30.000 zemlja. In če bi jih nasadil bolj poredko, n.p. na vsako lunino razdaljo eno samo, še vedno bi jih porabil skoro tisoč. Tolikrat je torej Mars daleč od nas kot luna.

"In na to grozno radaljo, praviš, razločujejo na njem celine in morja?"

— Da! Tudi jaz sem jih videl. Toda le "sled sence zarje" one lepote, ki so je odkrili na Marsu njegovi opazovalci in jo shranili v ribšah.

Rdečkastorumeni kroglica mi miglja pred očmi v daljnogledu. Na južnem tečaju ji blesti bela snežna depica. Ko se polagoma privadi oko, se mi sdi kot da leži preko južne polute temnejši modrikast dih. Vedno bolj postaja izrazit in ačasoma razločim popolnoma jasno, kako segajo južna modrosive pokrajine v obliki nekoliko ukrivljenega lijaka v peščenorumeni dežele na marsovem severu.

Povedali so mi, da sivkastomodre pokrajine so morja, rumenkaste pa kopna zemlja. Oni temni lij da je največji morsk zaliv na Marsu in da se zove Velika Sirta.

"Torej eno samo veliko morje na jugu in ena sama ogromna celina na severu?"

— Res, skoro tako. Toda v tem morju so odkrili astronomi po nepisno trudapolnih opazovanjih čela obširna otočja, na prostranem kontinentu pa, ki pokriva daleko več kot polovico marsove obale, so izsledili široka modrikasta jezera.

Preteklo je že dobrih šestdeset let, kar nam je podaril leydonški astronom Kaiser (1862—64) prvo zanesljivo in izredno podrobno karto marsovega površja.

"Gore in doline, prerije in gozdovi, puščave in travniki, vse je zarisan na nji!"

— Vidiš, prav teh pokrajinskih slik so pogrešali areologi (marsonlovci) na marsovi obli. In predstavljali so si, da so njegove dežele ena sama brezupna puščava — neskončna planjava peščenega morja, brez zelenih oaz, brez holmov in hribov. Kamorkoli obrnel pogled: brezbrežje rumenega peska. Ni je samotne karavane, ki bi gazila skoz deželo molka in smrti, ni ga ne šumedelega potoka in ne skromne rastline v izsušeni zemlji. Morje pa, ki liže obali te brezmejne mrtvalnice, je umazano plitvo močvirje, ki samo še čaka, da se zadostno ohladi v tej silni razdalji od ogrevajočega solenca in sledaj — zamrzne. — Končan je pokop solčnega sina.

Z žugajočim prstom so tedaj kasali proroki v bodočnost. Zemlja, oglej si svojo usodo in smrt! Tudi tvoja gorovja bo zmel neumorni zob časa v prah in pepel ter ti ostruili nagubano lice. Kolikor ti bo dotleje še ostalo voda, ti jih zasuje gorski pesek in gruše ter pretvori v plitvine. Sotule se bodo gore v peščene planjave, dvignili se bodo prepedi morja v plitve močvirne mlake.

Mars je dokaj starjši sin očeta kot zemlja. Tudi je njegovo drobno telo živelo vse burnejša in hitrejša planetatsko življenje. Toliko preje je tudi dozorel in se postaral. V njem gledamo svet,

ki je že izpolnil svojo vsemirsko nalogo in ki se pripravlja na neprebudno svezdno spanje. In spal bi že davno, da ga ni prebudila k življenju čarodejna beseda.

Prekopi na Marsu.

Bilo je krog l. 1880, ko sta držala Zemlja in Mars vitric skoz vesoljstvo in ko je torej ločila obe baršici razmeroma majhna razdalja.

V Milanu je živel tedaj mlad astronom, Giovanni Schiaparelli, tenkozoren motritelj nebesnih prikazni ter samemu sebi strog in razsoden kritik. Daljnogled posebne popolnosti ter vedno "jasno nebo italijansko" sta mu bila zvesta zveznika pri trudapolnem delu, ki se ga je ločil z mladeniško vnečo. Bila pa sta mu tudi neobhodno najna pomočnika, kajti najtežavnejši objekti svezdnega neba, marsovo lice, si je izbral za cilj svojih študij.

— Kakor so zajezili egipčanski kralji poplave očeta Nila, izgredli v brezupno puščavo prekope ter razlili po njih blagoslov in življenje preko izsušene peščene zemlje, da je postromila palma ovela mahala, da se je dvignil sklonjeni papirus ob nabrekli strugi, da je veselo zamukala šojna živina po stajah: tako so oplojila blesteča Schiaparellijeva odkritja puščine na Marsu. Preprijali so jih v pravem pomenu besede z oživljajočo mokrotjo.

Na marsovih celinah je zasledil Schiaparelli celo omrežje premočrtnih prekopov!

Vsevprek po marsovih celinah, ki so jih došlej slikali areologi kot enolične rdečkastorumen planjave, je odkrilo bistro Schiaparellijevoko prečudovito ribo. Drobne črte lepo po njih, temne in ostre kot bi bile zarisane s tušem. Večjeje se, križajo in razhajajo, spajajo morja in jezera, da se ti vidi marsove obale, kot da bi bila omrežena od preumetno razvrščenih temnih prog. Ni jim vedel razložiti vzroka in bistva, v prvi zadregi jih je nazval po značilni obliki: kanale!

Nepopisno razburjenje v zboru svezdogledov! Sto mogočnih teleskopov so naravnali na zagonetno rdečo zvezdo. — Vse brez uspeha! — Prekopi na Marsu so sad razgrete domišljije, smešna prevara ali nesramna laž!

Vsa velika odkritja so delila enako usodo, iz "laži" in "prevare" je vzbrstela kot roža — blesteča resnica.

V Ameriki sta se kmalu odzvala Lowell in Pickering, Flammarion v Parizu, Cerulli v Italiji, Douglas in Antoniadi ter so pričali s svojo avtoriteto za istinitost Schiaparellijevih opazovanj. Vsi ti so videli na lastne oči prekope na Marsu ter jih zšrtali v karte. In glej presenečenje! — njih slike so se vjemale skoro do zadnjih detajlov.

Neizrečno zanimiva ubranost se je pojavila v razporedbi prekopov na Marsu.

V popolnoma premih črtah teče pretežna večina kanalov skoz rumene dežele, ne krenejo ne na desno ne na levo, kot da bi se jim mudilo, da odlože dragoceni tovor na določenem mestu. Morja spajajo z morji, od jezera vodijo k jezerom, od prekopa teko do prekopa in ni ga niti enega med mnogostevilnimi prekopi, ki bi bil izpeljan brez cilja in smisla. Niti eden se ne končuje slepo v planjavah in iščeč ga zaman, ki bi ne bil kar najtesneje uvrščen v mogočno vodno linje našega planeta.

Kako bi mogla zgraditi slepa priroda te ogromne preme trakove, ki so razvrščeni tako smotreno in po tako enotnem načrtu preko kontinentov! Predzrna slutnja se je polastila človeštva: na Marsu bivajo razumna bitja.

Ijudje so zgradili orjaške prekope, da namakajo izsušene puščave. Kot krvne žile so jih razvodili po umirajoči puščavi, da brsti in klije življenje na planetu, ki ga je priroda že davno zapisala neizbežni smrti.

(Dalje prihodnjije.)

KLOBASE

Take kot si jih more vsee poleleti. Te klobase so redaj boljše kot še he da prej, so prava delikatna, katerim ni para. Ču vsi jih pojedite, tem bolj se vam dopadajo, vaj tako trdijo in mi pišajo moji tisočeri odjemalci križem Amerike.

Cena 25 cent. Polijem od 5 funtov naprej. Poština plašana ako je denar poslan s naročilno. Po C. O. D. ali poštnem povzetju pa vsak sam plača poštino. Pišite in pošljite naročilo na:

Joseph Leckovar, 210 - 14th Street, Boston, Wis.

20 Slike novih 10-ine SLOVENSKIH COLUMBIA PLOŠČ na samo \$5.00. Mogoče se vam je posudi snaka prilika. Dvajset (20) pravih columbija slovenskih plošč, vse popolnoma nove igralo na obe strani, izbrane iz naše zaloge. 49 izbičk vsaka drugačna muzikalčne, instrumenti, pišci, pamni sole, dvošpevi, ljudske, itd., po izboru slovenskih artistih. Redna cena 750 vsaka ali več. Na polijanje doma, temveč naka pošljite samo vaše ime in naslov. Pošljite poštne, ko vam prinese plošče \$5.00 in po poštno in poštino. Ne plaš pa cenik, ker ga nimamo. Ampak mi pošljite, da 25 plošč, ki vam jih mi pošljemo, vse bodo popolnoma zadovoljile ali vam vrnemo vaš denar. FEDERAL MAIL ORDER CORP., Dept. 23 - 414 Broadway, New York City.

NOVO LETO — NOV ZAČETEK! Mnogo dobrih nadrtov lahko izvedete v novem letu, posebno pa tega, da pričnete redno viagati Vaše prihranke. Vložite Vaš denar pri nas za "SPECIAL INTEREST ACCOUNT" kjer bo sigurno naložen in vam prinašal 4% obresti na leta. Vloge, katere bomo prejeli do 10. JANUARJA obrestovale se bodo že s 1. JANUARJEM. Denarje pošiljate v staro domovino izvršujemo točno, brez ik po smernih jubah. FRANK SAKSER STATE BANK, 82 Cortlandt St. New York, N. Y.

KNJIGE Književne Matice S. N. P. J. Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige: Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških francižkanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Zele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50. Slovenako-angloška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred. Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred. Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doleje skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred. Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokaže, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred. Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse zadnje kširi knjige za šest dolarjev. Vredne so! Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema Književna Matica 2057-59 So. Lawdala Ave., Chicago, Ill.